

Malhun hatyn

Category: Kitapcy, Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Malhun hatyn TARYHY ŞAHSYÝETLER -10:

► MALHUN HATYN (BALA HATYN)

Türkmen gojasy Edebaly şyhyň gyzy we Osman Gazynyň ýanýoldaşy Malhun hatun kim bolupdyr? «Gurulyş. Osman» teleserialynda ýaş türk aktrisasy Özge Törer tarapyndan keşbi janlandyrlyan Malhun hatyn (Rabiýa Bala hatyn) hakyndaky okyjylarymyzy gyzyklandyryp biläýjek maglumatlar kitapçylar saýtynda.

• Malhun hatyn kim bolupdyr?

Klassyky osmanly taryhcylary we olara salgylanýan taryhcylar Osman Gazy Türkmeniň ýanýoldaşy bolupdyr diýip Şyh Edebalyňyň gyzy Malhun hatyny görkezýär. Osmanly türkmen nesilşalygynyň

ähli neberesi bu zenanyň neslindendir.

Şeýle-de bolsa, biziň günlerimizde käbir taryhçysumaklar hötjetlik bilen osmanly türkmen neberesiniň Malhundan däl-de, Osman Gazynyň beýleki aýallaryndan ýaýrandygyny subut etmäge çalyşýarlar. Aslynda haýsy patyşanyň haýsy aýaldan doglandygyna üns bermegiň geregi ýok. Eger şeýle bolsa näme Malhun hatynyň ady kimdir birilerini ynjalykdan gaçyrýarka?! Munuň jogaby Osmanly türkmen döwletiniň binýadynyň tutulyş kyssasynda ýatyr.

Bir gün Osman beg Edebaly şyhyň tekgesinde düsläp geçipdir. Şonda ol ottagda duran Gurhany hormatlap, oňa tarap aýagyny uzatman uka gidipdir. Düýsünde Edebaly şyhyň kükreginden çikan Aý onuň gujagyna giripdir we ullakan çynar öwrülip, bütin dünýäni tutupdyr. Düýş oraşan bolup, Osman beg Edebaly şyhyň gyzyna öýlenýär. Olaryň nikasyndan önen nebere hem dünýäni alty asyrlap dolandyrjak güýcli döwleti gurupdyr.

Osman Gazynyň Malhun hatyna öýlenisi barada Aşykpaşazada şeýle maglumat bar:

«Şyha habar berdi. Şyh aýdadyr: «Ogul Osman! Patyşalyk saña we nesliňe mübärek bolsun. Meniň gyzym Malhun saña halal kylyndy».

Şeýle bulaşyk pikirleri orta atýan taryhçysumaklar osmanly nesilşalygynyň Osman begiň beýleki aýallaryndan ýaýrandygyny we düýş hekaýatynyň toslamadygyny aýdyp, Osmanly türkmen döwletiniň gurulyşyndaky ruhy sütünleri ýumurmaga synanyşýarlar.

Muňa garamazdan, niýeti-päli düzüw taryhçylaryň geçirilen barlaglary Osman Gazynyň Malhun hatyndan başga aýalynyň bolandygyna ýa-da bolmandygyna güwä geçip biljek ýekeje-de ygtybarly maglumatyň ýokdugyny görkezdi. Ahmal, Osman Gazynyň Bala hatyn ýa-da Rabiýa hatyn atly başga aýaly-da bolup biler. Yöne bu ýagdaý Malhun hatynyň Edebaly şyhyň gyzydygy we Orhan Gazynyňam ejesidigi hakyndaky taryhy hakykaty üýtgedip bilmez. Eger şeýle bolýan bolsa bu esassyz çaklamalar näme üçin orta atylýar? Megerem, bärde dürli pikirleriň orta atylmagyna atlar sebäp bolýan bolmaly. Sebäp diýseň Malhunyň ady çeşmelerde dürli-dürli görnüşde geçipdir. Has takygy şol bir adamyň ady

çeşmelerde dürli hili agzalmagy şeýle bulaşyklygyň döremegine getirýär.

kitapcy.ru

• **Edebaly şyhyň gyzy**

Irki döwür osmanly çeşmelerinde Osman Gazynyň aýalynyň we Edebaly şyhyň gyzynyň ady şeýle agzalypdyr: Aşyk Paşazadanyň (s. 6 we 35) Neşriniň (s. 82,83) taryhy işlerinde onuň ady Malhon (Malhun) hatyn. Oruç begiň «Taryhynda» (s. 9 we 12) onuň ady – Rabiýa hatyn. Rüstem paşanyň «Taryhynda» bolsa oňa Rabiýa hatyn diýilýär.

Häzirkizaman türk taryhcysy Nejdet Sakaogly «Bu mülküň zenan sultanlary» atly kitabynda şeýle diýýär: «Bostanzada Ýahýa ependi Malhun hatyny «Taryhy Saf» atly eserinde Edebaly şyhyň gyzy Rabiýa hatyn diýip görkezipdir. (s. 28.) Emma käbir çeşmelerde Osman Gazynyň aýalynyň adynyň Rabiýadygyny aýtsalar-da, bu pikir hazırlıkce subut edilmedik gury pikir bolmagynda galýar».

Görüşümüz ýaly irki döwür osmanly taryhçylary Edebaly şyhyň

gyzynyň Malhundygy we onuň Osman Gaza durmuşa çykandygy barada birmenzeş pikire uýupdyrlar. Üns berip seredilende, bu üç adyň şol bir adama degişli atdygyny görmek kyn däl.

Biziň üçin ırki döwür taryhçylaryň berýän maglumatlary has ygtybarly. Sebäbi garşılyklaýyn pikiri orta atýan çaklamalar ikinji we üçünji derejeli delilleri tutaryk edinýär. Şonuň üçin şeýle çaklamalaryň bulاشыклык döretmekden başga bitiryän işi ýok.

@ Kitapçylar. Zenan şahsyyetler